

Dokumentas atspausdintas iš teismų praktikos paieškos sistemos INFOLEX. Praktika
(www.teismupraktika.lt)

Kortelė:

2273130_RegNr_e2-565-912/2024

<http://www.infolex.lt/tp/2273130>

Civilinė byla Nr. e2-565-912/2024

Teisminio proceso Nr. 2-55-3-00646-2024-9

Procesinio sprendimo kategorijos: 3.1.14.8.1; 3.3.2.6.1

(S)

LIETUVOS APELIACINIS TEISMAS

N U T A R T I S

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2024 m. spalio 10 d.

Vilnius

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjas Tomas Venckus,

teismo posėdyje apeliacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjęs ieškovės V. Z. atskirąjį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo 2024 m. birželio 19 d. nutarties, kuria atsisakyta priimti ieškovės V. Z. ieškinį atsakovams V. Z., uždarajai akcinei bendrovei „Kredito garantas“ ir uždarajai akcinei bendrovei „Sakinta“ dėl sandorių pripažinimo negaliojančiais ir restitucijos taikymo,

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Ieškovė kreipėsi į teismą su ieškiniu, kuriuo prašė: pripažinti negaliojančiomis ir (ar) niekinėmis atsakovių uždarnosios akcinės bendrovės (toliau – UAB) „Kredito garantas“ ir bankrutuojančios uždarnosios akcinės bendrovės (toliau – BUAB) „Sakinta“ 2021 m. lapkričio 12 d., 2022 m. spalio 3 d. ir 2023 m. sausio 16 d. paskolos sutartis ir taikyti restituciją, t. y. atsakovė suteiktas paskolas 1 900 000 Eur, 600 000 Eur ir 530 000 Eur, o atsakovė UAB „Kredito garantas“ grąžina atsakovei BUAB „Sakinta“ – sumokėtas palūkanas, delspinigius, administravimo ir kitus mokesčius pagal pirmiau nurodytas paskolos sutartis.

2. Ieškovė nurodė, kad nemokumo administratorė UAB „Debitus“ 2024 m. gegužės 30 d. elektroniniu laišku informavo ieškovę apie pareigą nedelsiant perduoti BUAB „Sakinta“ nemokumo administratorėi visus bendrovės veiklos dokumentus ir prie laiško pridėjo Vilniaus apygardos teismo 2024 m. vasario 6 d. nutartį, kuria netenkintas UAB „Sakinta“ vadovės V. Z. prašymas iškelti bendrovei restruktūrizavimo bylą ir patenkintas pareiškėjos UAB „SME Bank“ pareiškimas iškelti bendrovei bankroto bylą (civilinė byla Nr. eB2-1378-580/2024). Ieškovė teigia, kad ji aiškinosi tikėtinas bendrovės bankroto priežastis ir sužinojo, jog bendrovė, ieškovei nežinant, sudarė paskolos sutartis su atsakove UAB „Kredito garantas“, kuriai bendrovė skolinga 3 723 198,84 Eur.

3. Ieškovė nurodė, kad ji 2019 m. gruodžio 12 d. išdavė įgaliojimus savo tėvui V. Z. veikti jos ir UAB „Sakinta“ vardu. Įgaliojimus patvirtino Jungtinių Amerikos Valstijų Vakarų Virdžinijos notaras. Įgaliojimai taip pat patvirtinti apostile. Pareiškėjos tėvas perįgaliojo kitą asmenį – R. V., kuri sudarė ginčijamus sandorius. Ieškovė nuo 2020 m. pavasario nebendrauja su tėvu, todėl nežinojo apie sudarytus sandorius. Ji ginčija paskolos sutartis, nes gali būti inicijuota bendrovės tyčinio bankroto byla. Ieškovė teigė, kad sandoriai negalioja, nes sudaryti dėl vienos šalies atstovo piktavališko susitarimo su antrąja šalimi, dėl apgaulės, prieštarauja gerai moralei (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 1.81 straipsnio 1 dalis, 1.91 straipsnio 1, 5 dalys).

II. Pirmosios instancijos teismo nutarties esmė

4. Vilniaus apygardos teismo 2024 m. birželio 19 d. nutartimi atsisakė priimti ieškovės ieškinį.

5. Teismas nustatė, kad Vilniaus apygardos teismo 2024 m. vasario 26 d. nutartimi atsakovei UAB „Sakinta“ iškelta bankroto byla, bankroto administratore paskirta UAB „Debitus“. Nurodyta nutartis įsiteisėjo 2024 m. balandžio 25 d.

6. Teismas įvertino, kad ieškovė BUAB „Sakinta“ vardu pareiškė netiesioginį ieškinį, kuriuo prašo naikinti bendrovės sudarytas sutartis ir taikyti restituciją (CK 6.68 straipsnis). Ieškovė neįrodė, kad turi neabejotiną ir vykdytiną reikalavimo teisę skolininkei, ji nėra BUAB „Sakinta“ kreditorė bankroto byloje, todėl ieškinys nelaikytinas netiesioginiu ieškiniu pagal CK 6.68 straipsnį.

7. Teismas atkreipė dėmesį tai, kad nepasibaigęs Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo (toliau – JANĮ) 64 straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatytas šešių mėnesių terminas nemokumo administratorėi patikrinti juridinio asmens sudarytus sandorius ir įvertinti galimybę juos ginčyti CK 1.82 straipsnyje nustatytais pagrindais.

8. Ieškovė – buvusi BUAB „Sakinta“ vadovė. BUAB „Sakinta“ atstove įstatymų nustatyta tvarka gali būti nemokumo administratorė UAB „Debitus“, bet ne buvusi vadovė (JANĮ 66 straipsnio 1 dalies 10 punktą). Ieškovė neturi teisės reikšti ieškinį, prašydama naikinti bendrovės sutartis ir taikyti restituciją.

III. Atskirojo skundo argumentai

9. Ieškovė V. Z. atskirajame skunde prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo 2024 m. birželio 19 d. nutartį ir klausimą išspręsti iš esmės – ieškinį priimti, neišsprendus klausimo iš esmės, perduoti ieškinio priėmimo klausimą spręsti iš naujo pirmosios instancijos teismui. Atskirasis skundas grindžiamas tokiais argumentais:

9.1. Teismas nesusipažino su ieškinyje nurodytomis aplinkybėmis, todėl, įvertinęs reikalavimus, padarė neteisingą išvadą, kad ieškovė pareiškė ieškinį UAB „Sakinta“ vardu.

9.2. Ieškovė pateikė teismui ieškinį, kuriuo ginčija atsakovių sudarytas sutartis, nes gina savo pažeistas teises. Ji nežinojo apie jos vadovaujamos bendrovės sudarytus sandorius, prisiimtus finansinius įsipareigojimus, sandorių nevykdymo pasekmes. Ieškovė, pasitikėdama savo tėvu V. Z., suteikė jam įgaliojimus veikti savo ir BUAB „Sakinta“ vardu. Paskolos sutartis sudarė V. Z. perigaliota R. V., kurios ieškovė nepažįsta.

9.3. Apie bendrovės finansinius sunkumus ji sužinojo gavusi nemokumo administratorės 2024 m. gegužės 30 d. elektroninį laišką. Ieškovė ginčija sutartis, nes jai, kaip buvusiai bendrovės vadovei, gali būti pareikštas ieškinys dėl žalos atlyginimo.

9.4. Teismas neteisingai taikė CK 6.68 straipsnį. Ieškovė ieškinyje nenurodė, kad yra bankrutuojančios bendrovės kreditorė, turinti neabejotiną ir vykdytiną reikalavimo teisę skolininkei, ar patvirtinta teismo nutartimi įtraukta į kreditorių sąrašą.

Teismas

k o n s t a t u o j a :

IV. Apeliacinės instancijos teismo nustatytos aplinkybės, teisiniai argumentai ir išvados

10. Bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribos yra apeliacinio (atskirojo) skundo faktinis ir teisinis pagrindai bei absoliučių sprendimo (nutarties) negaliojimo pagrindų patikra (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 320 straipsnio 1 dalis, 338 straipsnis). Apeliacinės instancijos teismas nagrinėja bylą neperžengdamas apeliaciniame (atskirajame) skunde nustatytų ribų, išskyrus atvejus, kai to reikalauja viešasis interesas ir, neperžengus skundo ribų, būtų pažeistos asmens, visuomenės ar valstybės teisės ir teisėti interesai (CPK 320 straipsnio 2 dalis). Apeliacinės instancijos teismas nenustatė absoliučių apskūstos teismo nutarties negaliojimo pagrindų, įtvirtintų CPK 329 straipsnio 2 dalyje.

11. Byloje kilo klausimas, pagrįstai pirmosios instancijos teismas atsisakė priimti ieškinį ar ne.

Dėl atskirojo skundo argumentų

12. Teisė kreiptis į teismą – fundamentali asmens teisė, įtvirtinta Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalyje, Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 4 straipsnio 1

dalyje, 1950 m. lapkričio 4 d. Europos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 13 straipsnyje ir kituose teisės aktuose. Dėl to kiekvienas suinteresuotas asmuo turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė arba įstatymų saugomas interesas (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 5 straipsnio 1 dalis). Taigi, teisė kreiptis į teismą nėra absoliuti. Asmuo gali kreiptis į teismą ne bet kada ir ne dėl bet ko, bet privalo laikytis įstatymuose nustatytų taisyklių.

13. Kasacinio teismo praktikoje ne kartą pažymėta, kad CPK 5 straipsnyje įtvirtintas konstitucinis teisminės gynybos prieinamumo principas suteikia galimybę kiekvienam suinteresuotam asmeniui įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė ar įstatymų saugomas interesas. Būtent asmuo, manantis, kad jo teisės pažeistos, sprendžia, ar ginti pažeistą teisę ir kokią pažeistų teisių gynimo būdą pasirinkti, t. y. asmuo, suformuluodamas ieškinio pagrindą ir dalyką, nustato teismo nagrinėjimo objektą ir ribas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2024 m. birželio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-120-823/2024).

14. Teisės kreiptis į teismą prielaidų ir tinkamo įgyvendinimo sąlygų buvimą ar nebuvimą teismas aiškina ex officio (pagal pareigas) ieškinio priėmimo metu, kai sprendžiamas bylos iškėlimo klausimas. Teismas šios civilinio proceso stadijos metu nustato, ar ieškinį paduodantis asmuo turi teisę pareikšti ieškinį, t. y. tikrina, yra teisės kreiptis į teismą prielaidos ar ne, taip pat ar pareiškėjas tinkamai įgyvendina savo teisę kreiptis į teismą. Tuo atveju, kai nėra teisės kreiptis į teismą prielaidų, teismas atsisako priimti ieškinį pagal CPK 137 straipsnio 2 dalį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gruodžio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-7-471-403/2018, 24 punktas). Teismas atsisako priimti ieškinį, jeigu pareiškimą suinteresuoto asmens vardu padavė neįgalios vesti bylą asmuo (CPK 137 straipsnio 2 dalies 8 punktas). Dėl to teismas, sprenddamas ieškinio priėmimo klausimą, turi patikrinti ieškovo specialų procesinį teismumą konkrečiam ieškiniui pareikšti.

15. Iš bylos duomenų nustatyta, kad Vilniaus apygardos teismas 2024 m. vasario 26 d. nutartimi iškėlė atsakovei UAB „Sakinta“ bankroto bylą, nemokumo administratore paskyrė UAB „Debitus“. Nurodyta nutartis įsiteisėjo 2024 m. balandžio 25 d. Apeliantė – buvusi BUAB „Sakinta“ vadovė. Nuo teismo nutarties iškelti bankroto bylą įsiteisėjimo dienos apeliantė neteko savo, kaip atsakovės BUAB „Sakinta“ valdymo organo, įgaliojimų (JANĮ 56 straipsnio 1 dalis). Atsakovės BUAB „Sakinta“ valdymo organo teises ir pareigas bankroto proceso metu įgyvendina nemokumo administratorė UAB „Debitus“ (JANĮ 56 straipsnio 2 dalis).

16. Iškėlus atsakovės UAB „Sakinta“ bankroto bylą, bankrutuojančios bendrovės sandorius gali ginčyti tik tokią teisę turintys asmenys. Įsiteisėjus teismo nutarčiai iškelti bankroto bylą, nemokumo administratorė turi pareigą ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo dokumentų apie juridinio asmens sandorių sudarymą gavimo dienos patikrinti atsakovės BUAB „Sakinta“ sandorius, sudarytus per ne trumpesnę kaip 3 metų laikotarpį iki bankroto bylos iškėlimo dienos ir kreiptis į teismą: 1) dėl sandorių, priešingų juridinio asmens veiklos tikslams ir galėjusių turėti įtakos tam, kad juridinis asmuo negali atsiskaityti su kreditoriais, pripažinimo negaliojančiais, kurie CK 1.82 straipsnyje nustatytais pagrindais galėtų būti pripažinti negaliojančiais; 2) dėl bankroto pripažinimo tyčiniu, jeigu padaro prielaidą, kad yra tyčinio bankroto požymių; 3) dėl juridinio asmens sudarytų sandorių, kurių jis sudaryti neprivalėjo, jeigu šie sandoriai pažeidžia kreditoriaus teises, o juridinis asmuo apie tai žinojo ar turėjo žinoti (actio Pauliana) (JANĮ 64 straipsnio 1 dalis). Jeigu būtų pripažintas bankrotas tyčiniu, nemokumo administratorė turėtų teisę kreiptis į teismą: 1) dėl juridinio asmens sudarytų

sandorių, kurie yra priešingi jo veiklos tikslams ir (arba) galėjo turėti įtakos tam, kad juridinis asmuo negali atsiskaityti su kreditoriais, pripažinimo negaliojančiais; 2) dėl juridinio asmens sudarytų sandorių, kurių jis sudaryti neprivalėjo, jeigu šie sandoriai pažeidžia kreditoriaus teises, o juridinis asmuo apie tai žinojo ar turėjo žinoti (actio Pauliana), pripažinimo negaliojančiais (JANĮ 72 straipsnio 1 dalis). Ginčyti bankrutuojančios bendrovės sudarytus sandorius taip pat turi teisę kreditoriai, kurių reikalavimus patvirtino teismas (JANĮ 43 straipsnio 8 punktą, CK 6.66 straipsnio 1 dalis, 6.68 straipsnio 1 dalis).

17. Apeliantė teigia, kad ji nežinojo apie atsakovės BUAB „Sakinta“ sudarytas paskolos sutartis jos vadovavimo bendrovei laikotarpiu, nes ji gyveno ne Lietuvoje, buvo išdavusi įgaliojimą savo tėvui V. Z. veikti jos ir BUAB „Sakinta“ vardu, taip pat nežinojo apie tėvo išduotą perįgaliojimą R. V.. Apeliantė nėra ginčijamų sandorių šalis, taip pat ji neteko teisės atstovauti BUAB „Sakinta“.

18. Atskirajame skunde nurodyta, kad apeliantė ieškinyje nenurodė, jog ji – bankrutuojančios bendrovės kreditorė, turinti neabejotiną ir vykdytiną reikalavimo teisę skolininkei, todėl apskūstoje nutartyje neteisingai taikytas CK 6.68 straipsnį. Akcentuotina tai, kad pirmosios instancijos teismas, sprenddamas ieškinio priėmimo klausimą, patikrino apeliantės specialų procesinį teismumą ieškiniumi, kuriuo ji ginčija atsakovių sudarytas paskolos sutartis, pareikšti, todėl teisingai įvertino, kad ieškovė nėra BUAB „Sakinta“ kreditorė ir neturi teisės reikšti netiesioginio ieškinio.

19. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad pagal CK 6.227 straipsnio 1 dalį teisę pareikšti ieškinį dėl absoliutaus sutarties negaliojimo turi visi asmenys, kurių teises ar teisėtus interesus tokia sutartis pažeidė. Pažymėtina, kad ši materialiosios teisės norma papildomai pagrindžia, kad teisminė gynyba (pripažįstant sutartį negaliojančia) gali būti taikoma tik tokiam asmeniui, kurio teisė ar teisėtus interesus yra pažeistas ar pažeidžiamas (ginčijama sutartimi) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. lapkričio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-384-684/2018, 21 punktą).

20. Apeliantė teigia, kad ieškinį pareiškė ne atsakovės BUAB „Sakinta“, bet savo vardu, nes galbūt ateityje bus keliami bendrovės bankroto pripažinimo tyčiniu, žalos atlyginimo klausimai. Vis dėlto atskirajame skunde nurodytos aplinkybės nesuteikia apeliantei teisės reikšti ieškinio, nes apeliantė nenurodė, kokia jos pažeista teisė ar interesas būtų apginti. Be to, toks ieškinio pareiškimas būtų nesuderinamas su teisės normomis, kuriose reglamentuotas bankrutuojančios bendrovės sandorių ginčijimas. Nustatęs, kad apeliantė neturi teisės ginčyti pirmiau nurodytus bankrutuojančios bendrovės sandorius, nes ji neatitinka JANĮ 43 straipsnio 8 punkte, 64 straipsnio 1 dalyje, CK 6.66 straipsnio 1 dalyje, 6.68 straipsnio 1 dalyje įtvirtintų ieškovui keliamų reikalavimų, apeliacinės instancijos teismas patikslina, kad pirmosios instancijos teismas turėjo atsisakyti priimti ieškinį kaip nenagrinėtiną teisme (CPK 137 straipsnio 2 dalies 1 punktą).

Dėl bylos procesinės baigties

21. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad teismo pareiga pagrįsti priimtą procesinį sprendimą neturėtų būti suprantama kaip reikalavimas detaliam atsakymui į kiekvieną argumentą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. kovo 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-107/2010; 2011 m. vasario 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-52/2011). Kiti atskirojo skundo argumentai neturi reikšmės apskūstos nutarties teisėtumui ir pagrįstumui, todėl apeliacinės

instancijos teismas dėl jų papildomai nepasisako (CPK 2 straipsnis, 3 straipsnis, 7 straipsnis, 178 straipsnis, 185 straipsnis).

22. Apibendrinamas pirmiau nurodytus motyvus, apeliacinės instancijos teismas konstatuoja, kad pirmosios instancijos teismas iš esmės teisingai atsisakė priimti ieškinį. Atskirojo skundo argumentai nėra pagrindas pakeisti ar panaikinti apskųstą nutartį, todėl ji paliekama nepakeista, o atskirasis skundas atmetamas.

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 337 straipsnio 1 dalies 1 punktu,

n u t a r i a :

Vilniaus apygardos teismo 2024 m. birželio 19 d. nutartį palikti nepakeistą.

Teisėjas Tomas Venckus